

Bronicki, Andrzej

Drugi sezon badań kurhanu kultury trzcienieckiej - "szwedzka mogiła" w miejscowości Zienki, woj. chełmskie

Archeologia Polski Środkowowschodniej 2, 53-55

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ANDRZEJ BRONICKI

DRUGI SEZON BADAŃ KURHANU KULTURY TRZCINIECKIEJ - „SZWEDZKA MOGIŁA” W MIEJSCOWOŚCI ZIENKI, WOJ. CHEŁMSKIE

Zakres prac w sezonie 1996 obejmował przekopanie ostatniej (SE) ćwiartki kopca, poznanie zasięgu cmentarza nowożytnego oraz zrekonstruowanie obiektu na podstawie danych uzyskanych w czasie badań. Plan nakreślony przed wykopaliskami został w całości zrealizowany.

Wszystkie ważniejsze obserwacje i wnioski z nich płynące, zawarte w sprawozdaniu z pierwszego sezonu (A. Bronicki 1996) zostały potwierdzone w czasie prac tegorocznych.

Kurhan pierwotnie miał około 12-13 m średnicy i około 3 m wysokości. Niestety nie natrafiono na szczątki ludzkie, które możnaby wiązać z momentem sypania kopca przez ludność kultury trzcynieckiej. Wydaje się jednak, że prostokątna jama o płaskim dnie i rozmiarach mogących pomieścić dorosłego człowieka, zorientowana w kierunku NE-SW, zlokalizowana przed rokiem w I-iej ćwiartce w pobliżu wierzchołka kopca, a wybrana w sezonie 1996, mogła być miejscem pierwotnego pochówku szkieletowego, który zupełnie się rozłożył w piaszczystym środowisku. Dno jamy znajdowało się znacznie poniżej pierwotnego humusu. Grobów nowożytnych w tej części kopca aż tak głęboko nie kopano. Za starożytną metryką jamy przemawia nietypowa dla pochówków nowożytnych orientacja oraz brak jakichkolwiek szczątków kostnych. Gdyby był to kolejny grób sprzed około 300-tu lat, to kości zachowałyby się przynajmniej częściowo. Był to jedyny „pusty” grób znaleziony w Zienkach.

Zabytków ruchomych kultury trzcynieckiej pozyskano niezbyt wiele. Są to ułamki ceramiki i nieco ma-

teriału krzemienego (ryc. 1: 1-3). Nie odkryto kolejnych przedmiotów stanowiących wyposażenie grobowe. Znaleziono natomiast nieco ceramiki nowożytnej (ryc. 1: 4-6).

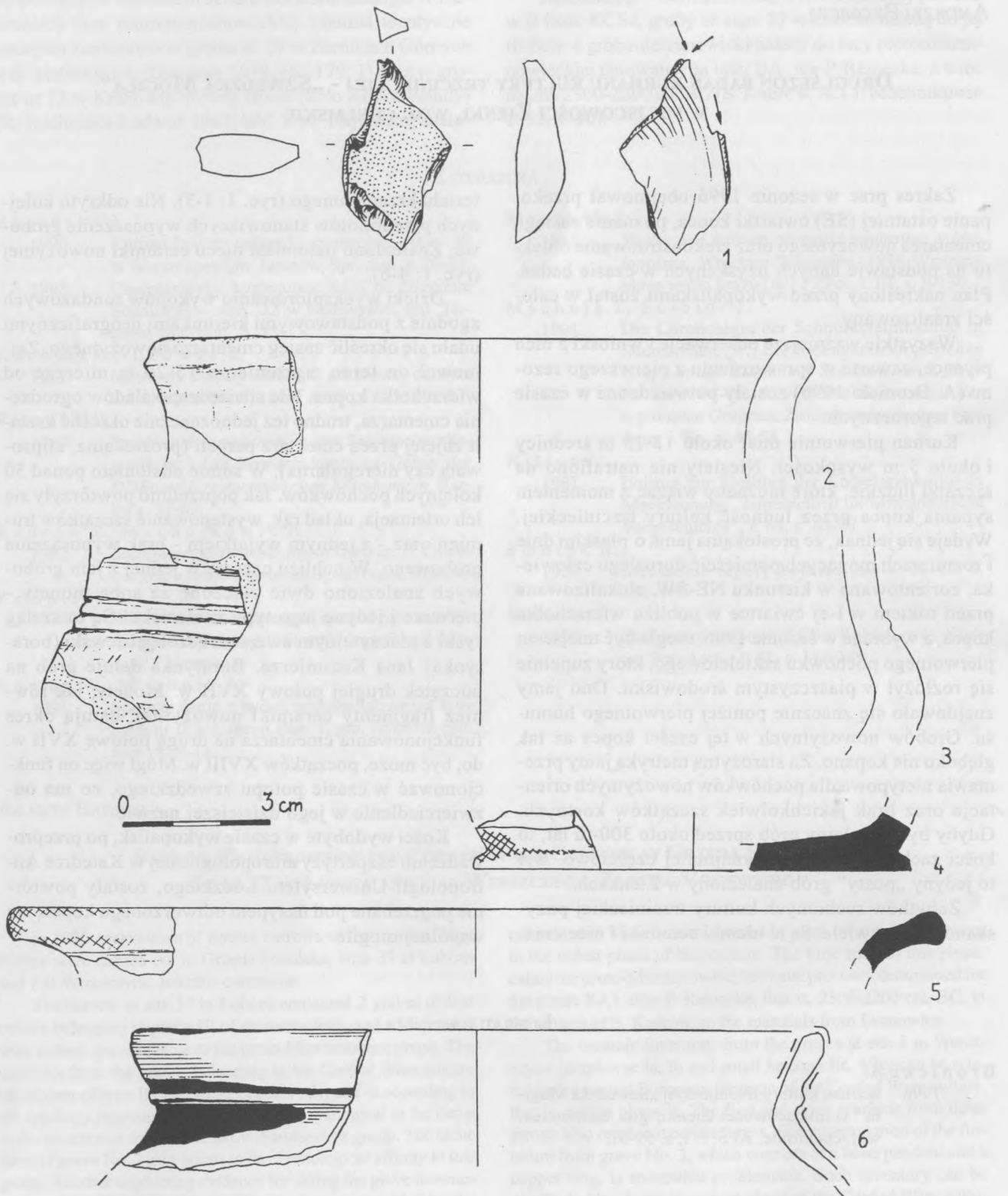
Dzięki wyeksplorowaniu wykopów sondażowych zgodnie z podstawowymi kierunkami geograficznymi udało się określić zasięg cmentarza nowożytnego. Zajmował on teren o promieniu 15-20 m mierząc od wierzchołka kopca. Nie stwierdzono śladów ogrodzenia cmentarza, trudno też jednoznacznie określić kształt zajętej przez cmentarz parceli (prostokątna, elipsowata czy nieregularna). W sumie odsłonięto ponad 50 kolejnych pochówków. Jak poprzednio powtórzyły się ich orientacja, układ rąk, występowanie szczątków trumien oraz - z jednym wyjątkiem - brak wyposażenia grobowego. W pobliżu czaszki w jednej z jam grobowych znaleziono dwie złączone ze sobą monety - pierwsze i jedyne tego typu znalezisko! Są to szeląg ryski z nieczytelnym awersem i szeląg litewski (boratynka) Jana Kazimierza. Boratynka datuje grób na początek drugiej połowy XVII w. Monety, jak również fragmenty ceramiki nowożytnej, datują okres funkcjonowania cmentarza na drugą połowę XVII w. do, być może, początków XVIII w. Mógł więc on funkcjonować w czasie potopu szwedzkiego, co ma odzwierciedlenie w jego dzisiejszej nazwie.

Kości wydobyte w czasie wykopalisk, po przeprowadzeniu ekspertyzy antropologicznej w Katedrze Antropologii Uniwersytetu Łódzkiego, zostały powtórnie pogrzebane pod nasypem odtworzonego kopca, we wspólnej mogile.

LITERATURA

Bronicki A.

- 1996 Kurhan kultury trzcynieckiej „Szwedzka Mogiła” w miejscowości Zienki, gm. Sosnowica, woj. chełmskie, APŚ, t. 1, s. 59-61.

Ryc. 1. Zienki - „Szvedzka Mogiła”, gm. Sosnowica. Zabytki z kurhanu: 1- rylec odłupkowy, krzemień „rejowiecki”; 2, 3 - ułamki naczyń kultury trzcinieckiej; 4-6 - ułamki naczyń nowożytnych. Rys. Anna Bronicka.

ANDRZEJ BRONICKI

THE SECOND EXCAVATION SEASON AT A TRZCINIEC CULTURE BARROW CALLED „SZWEDZKA MOGIŁA” IN ZIENKI, CHEŁM VOIVODSHIP

The scope of work planned for 1996 included excavations of the last quarter of the barrow, determination of the borders of the modern cemetery as well as reconstruction of the feature.

All the observations and conclusions which followed from the first season and were included in the report (A. Bronicki 1996) found further confirmation.

It was possible to establish the original range of the feature. It measured 12-13 m in diameter and was up to 3 m high. It is not however certain whether the ancient grave pit has been uncovered. Quite probably, the inhumation grave of the Trzciniec culture can be identified with the rectangu-

lar grave pit (?) located close to the top of the barrow. No human remains have been preserved though and it is assumed that they became completely disintegrated in the sand.

The range of the modern cemetery was established. It covered an area within a radius of 15 to 20 m.

Over 50 new inhumation graves were uncovered. One of them contained two "szelags": one from Riga with an illegible reverse side and a Lithuanian "szeląg" of Jan Kazimierz from the period between 1660 and 1666. The cemetery's functioning has been ascribed to the period between the second half of the 17th century to, possibly, the beginning of the 18th century.

Muzeum Okręgowe w Chełmie